

КЪМЪ ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКОТО ЕНТОМОЛОГИЧНО ДРУЖЕСТВО.

П. Чорбаджиевъ.

Съществуващото днесъ въ България ентомологично дружество се основа на 7 януари 1909 година. За това способстваха обстоятелствата, че презъ това време въ София работѣха нѣколко ентомолози, а българската ентомологична наука бѣше вече доста напреднала. Въ сравнение съ другитѣ научни дружества съ специаленъ естествено-историченъ характеръ, като ; Ботанично, Минерало-Геологично и др., които се създадоха едва преди нѣколко години, Българското Ентомологично дружество се явява като едно отъ най-старитѣ, поради факта че насѣкомитѣ сж онѣзи природни обекти, които винаги сж обръщали най-напредъ вниманието на природоизследвачитѣ.

Обаче, още преди да се основе настоящето ентомологично дружество, презъ 1899 г. въ Сливенъ се бѣше образувало друго българско ентомол. дружество „Свѣтулка“, което още съ създаването си започна да издава свой месеченъ органъ — списание „Свѣтулка“. Явява се въпроса, какви причини способстваха да се образува у насъ толкова рано едно специално научно дружество и то въ единъ обикновенъ провинциаленъ градъ, когато тогава не е имало никакви условия за образуване на специални научни дружества, даже и въ София? Въ Сливенъ по това време имаше двама ентомолози: колекционера Йосифъ-Хаберхауеръ и учителя по естествена история въ мъжката гимназия Христо Пигулевъ. Последниятъ, като възпитаникъ на германскитѣ университети е ималъ връзки съ нѣмски ентомологични дружества и при завръщането си въ България донесе съ себе си идеята за образуване ентомологично дружество. И като учител въ мъжката гимназия, той намѣри презъ това време много благоприятни условия. Споредъ мнението на най-видни западни ентомолози изследвали Балканския полуостровъ*), околноститѣ на Сливенъ представляватъ една отъ най-богатитѣ точки въ ентомологично отношение. Въ това лично можяхъ да се убедя при

*) *Rebel D-r H. Studien über die Lepidopterenfauna der Balkanländer, I Teil. Bulgarien und Ostrumelien. S. 147.*

многогодишните ми изучаваня надъ насѣкомите около този градъ. Това е дало силенъ потокъ на г-нъ Пигулевъ и е засилило неговиятъ ентузиазъмъ къмъ ентомологични изучаваня. Лично азъ, като неговъ ученикъ въ долните класове на гимназията, помня, че той задължаваше учениците въ края на годината да му представятъ известно количество пеперуди и често правеше съ тяхъ екскурзии изъ околностите на града. Въ личността на Хр. Пигулевъ следователно се крие и една отъ причините за създаване на това първо Българско ентомологично дружество въ Сливенъ. Но, въпреки тѣзи обстоятелства, ентузиазъма на Христо Пигулевъ отъ една страна и особено благоприятните условия за ентомологични изучаваня въ Сливенъ отъ друга, това дружество нѣмаше още и най-необходимите условия, потребни за едно специално научно дружество. То изразяваше една утопична идея, то не можеше да се развива и да съществува дълго време и трѣбваше наскоро да замре, както и неговия органъ Свѣтулка, отъ което можахъ да излѣзатъ едва 6 броя. По-подробно по историята на това първо Българско ентомологично дружество е писано въ статията на г-нъ Д-ръ Ив. Бурешъ: „Кратка история на Българското ентомологично дружество“ *) (стр. 5—8) и въ студията отъ сѣщия авторъ „История на ентомологичните изучаваня“ **) (стр. 100—103).

Тукъ дължимъ да отбележимъ едно важно обстоятелство. До сега не се знаеше, какъвъ е устава на Сливенското ентомологично дружество и да ли той е билъ печатанъ, защото отъ архивата на това дружество не сж запазени никакви документи. Въпреки най-грижливите събирания на материали за историята на ентомологичните изучаваня въ България отъ г-на Директора на Царските научни институти Д-ръ Ив. Бурешъ, устава на това първо Българско ентомологично дружество оставаше неизвестенъ. Заинтересованъ отъ това обстоятелство, презъ лѣтото 1925 година, при пребиваването ми за известно време въ градъ Сливенъ, разпитахъ нѣкои лица, които сж имали връзки съ г-нъ Хр. Пигулевъ и съ това дружество, за неговиятъ уставъ. Учителя Атанасъ Николовъ, касиеръ-дѣловодителъ на дружеството тогава, намѣри въ собственната си архива единъ екземпляръ отъ печатния уставъ на дружеството, подпечатанъ съ собственния печатъ на последното. Поради твърде голѣмиятъ интересъ, който представлява днесъ този уставъ по схващанията за цѣлитъ и срѣдствата на дружеството и голѣмиятъ утопиченъ елементъ въ него, намираме за необходимо да напечатаме изцѣло този уставъ.

*) Известия на Българското ентомологично дружество, кн. 1, стр. 3—10, 1924 г. София.

**) № 8 отъ Трудове на Българския наученъ земл. стопански институтъ, 1924, София

У с т а в ъ

на Българското Ентомологично Дружество

„С В Ъ Т У Л К А“

Чл. 1. Основава се въ гр. Сливенъ *Българско ентомо-логично дружество* подъ названиее „Свѣтулка“.

Г л а в а I.

Цѣль.

Чл. 2. Цѣльта на Българското ентомологическо дружество „Свѣтулка“ е: а) изучването на българската насѣкомна фауна; б) съставяние на ентомологически музей; в) популяризиране ентомологически познания.

Г л а в а II.

Средства.

Чл. 3. Дружеството постига своята цѣль: а) чрезъ събиране на мѣстенъ материялъ; б) чрезъ уреждане сказки; в) чрезъ изложения на събрания материялъ; и г) чрезъ свой органъ.

Г л а в а III.

Членове.

Чл. 4. Членъ на дружеството може да бжде всѣкой, който пожелае.

Чл. 5. Членоветъ сж дѣйствителни и почетни.

Чл. 6. За дѣйствителни се считатъ онѣзи членове, коиго внасятъ годишно по единъ левъ.

Чл. 7. Почтени членове сж тѣзи, които принесжтъ нѣкаква морална или материална облага на дружеството.

Забелѣжка. Настоятелството опредѣля кой може да бжде почетенъ членъ.

Чл. 8. Желаящитъ да бждатъ членове, отнасятъ се устно или писменно до настоятелството, което ги приема.

Г л а в а IV.

Управление.

Чл. 9. Дружеството се управлява отъ шесточленно настоятелство, избрано чрезъ тайно гласоподавание за една година.

Чл. 10. Настоятелството се състои отъ: председателъ, касиеръ-дѣловодителъ, заведующий сбирката и трима съвѣтници.

Чл. 11. Дружеството се представлява отъ председателя или замѣстника му.

Чл. 12. Настоятелството се грижи за добрия вървежъ на дружеството; урежда изложения, екскурзии и популярни скаски.

Чл. 13. Рѣшенията на настоятелството сж въ сила, ако сж съгласни повече отъ половината му присѣтствующи членове,

Забелѣжка. Въ случай на равногласие, печели страната на председателя.

Чл. 14. Настоятелството е отговорно за своитѣ дѣйствия предъ частнитѣ и общи събрания.

Глава V.

Събрания.

Чл. 15. Дружеството има два вида събрания; общи отъ всичкитѣ ентомолози въ България и частни — клонови събрания.

Чл. 16. Общи събрания ставатъ по желанието на повечето отъ половината членове, а клонови редовни всѣки шестъ мѣсеци.

Забелѣжка. Извънредни засѣдания могатъ да се свикватъ отъ председателя, ако има нужда за това.

Чл. 17. Рѣшенията сж законни, ако сж гласували повече отъ половината на присѣтствующитѣ членове.

Забелѣжка. Страната на председателя печели въ случай на равногласие.

Чл. 18. Събранията се считатъ за законни, ако *присѣтствуватъ* повече отъ половината членове.

Забелѣжка. Въ случай, че не стане събрание, при второто повикване засѣдаватъ не по-малко отъ третината на членоветѣ.

Глава VI.

Права и длѣжности на членоветѣ.

Чл. 19. Дѣйствителнитѣ членове сж избиратели и избираеми.

Чл. 20. Гласоподаванията ставатъ тайно или явно, спо-

редъ както пожелае болшинството отъ присъствающитѣ членове.

Чл. 21. Отсъствающитѣ отъ центра членове могатъ да опълномощаватъ други за въ събранията.

Забелѣжка. Единъ членъ не може да представлява повече отъ петъ души, включително себе си.

Чл. 22. Упълномощенията ставатъ писмено.

Чл. 23. Членоветѣ сж длъжни да изпълняватъ всички вѣзискваня на настоящия уставъ.

Чл. 24. Всѣки членъ или клоноветѣ на дружеството сж длъжни да даватъ сбиркитѣ си за изложение.

Чл. 25. Разноскитѣ по повредитѣ на сбиркитѣ, причинени по изложението, заплаща лицето или клоновото дружество, което ги е поискало.

Забелѣжка. Повредитѣ или загубитѣ се спредѣлятъ отъ арбитражна комисия.

Чл. 26. Материялъ, испроводенъ за изложение, може да се задържи най-много три мѣсеци отъ денѣтъ на получаванieto.

Забелѣжка. По-дълго задържания материялъ остава за смѣтка на искателя.

Чл. 27. Всѣки членъ има право да се оплаква предъ събранията, както и да повдига въпроси, съгласни съ цѣльта.

Г л а в а VII.

Приходи.

Чл. 28. Приходитѣ на дружеството сж: а) отъ членскитѣ вносове; б) отъ материяла му; в) отъ органа му, и д) отъ доброволни пожертвувания.

Чл. 29. Капитала на дружеството се внася въ Българската Народна Банка на името: „*Основенъ фондъ на Българското ентомологическо д-во „Свѣтулка“*“.

Г л а в а VIII.

Общи распореджания.

Чл. 30. Устава може да се измѣни по желанието на половината членове най-малко.

Чл. 31. Дружеството има свой *елипсовиденъ печатъ* съ надписъ наоколо: „Българско ентомологическо дружество въ Сливенъ“ и въ срѣдата „Свѣтулка“.

Чл. 32. Праздника на дружеството е 2 май.

Чл. 33. Настоящия уставъ се нареди и прие окончателно на януарий, 1839 година.

гр. Сливенъ, 2 януарий 1899 г.

Председателъ: *Хр. Пигулевъ.*
Касиеръ-дѣловодителъ: *Ат. Николовъ.*
Заведующи сбирката: *П. А. Цаневъ.*

Съвѣтници: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Г. Поповъ.} \\ \text{Б. М. Бакевъ.} \\ \text{Д. Пастуховъ.} \end{array} \right.$

Горниятъ уставъ е билъ изпратенъ до всички лица, които сж били поканени да се запишатъ за членове на това дружество заедно съ следното писмо:

Уважаеми Господине,

Нашата татковина между другитѣ си природни богатства крие въ недрата си и богатъ ентомологически материалъ, отъ чийто изучване зависи не малко преуспѣването на нашитѣ гори, нашето земледѣлие, както и развитието на ентомологическата наука.

Въ напредналитѣ държави тѣзи истина отдавна е призната и днесъ ний виждаме множество дружества, които прѣскагъ своитѣ агенти по цѣлото земно кълбо за събиране и изучване на насѣкомното царство.

У насъ до сега нищо не е направено; малкото познание, което имаме за нашитѣ насѣкоми, се дължи на разни чужденци, които покрай другитѣ си изследвания сж ни запознали и съ тази фауна, обаче, това познание е толкова малко, щото е нищо предъ трѣбванията на ентомологическата наука.

За да можемъ и ний да принесемъ своята лепта отъ една страна, а отъ друга да не чакаме чужди рѣце за откриване тайнитѣ на нашето отечество, съставихме *Българско ентомологическо дружество* съ седалище гр. Сливенъ, къмъ което числимъ и Васъ за действителенъ членъ*).

Гр. Сливенъ, 2 януарий 1899 год.

Отъ Настоятелството.

Това писмо ни се изпрати отъ професора при Софийскиятъ университетъ г-нъ Д-ръ Г. Шишковъ, който сжщо е билъ поканенъ да се запише за членъ на Българското ентомологично дружество въ Сливенъ.

Тукъ отъ страна на дружеството изказваме благодарностъ на професоръ Г. Шишковъ и на учителя Ат. Николовъ за снабдяване последното съ това писмо и съ устава на дружеството.

*) *Забележка.* Онѣзи, които не желаятъ, да съобщатъ най-късно до 1 февруарий т. г. чрезъ г. председателя на дружеството.